

Repetisjon. Leksjon 12

Leksjonen handler (som også Leksjon 11 og 13) om eierforhold i videste betydning: **possessivitet**.

Som vi ved fra Leksjon 11, kan possessive setninger dannes med utgangspunkt i ‘eieren’ i vid forstand – ‘eieren’ er subjekt i setningene. F.eks. *Studenti nemají peníze*.

I Leksjon 12 gjennomgås to måter å danne setninger på der i stedet ‘det eide objektet’ er utgangspunkt og altså blir setningenes subjekt.

I leddspørsmål brukes spørreordet *čí* (hvem sin).

12.1 og 12.2

Setninger med **personlige eiendomspronomen** (possessive pronomener).

Når possessivitet er det mest fremtredende semantiske trekk i setninger med eiendomspronomen, står pronomenene i nominativ i setninger der det finite verbet mest typisk er *být*. F.eks. *Ty peníze nejsou moje*.

I setninger med andre hodebetydninger kan alle andre verb forekomme, og eiendomspronomenet står i andre kasus enn nominativ.

Eiendomspronomenet bøyes i kjønn og tall etter det ‘eide objektet’ de legger seg til, og de bøyes i kasus etter den grammatiske oppgaven som dette ‘eide objektet’ ivaretar i setningen. F.eks. *Navštěvovali jsme vaši školu. Děti byly pod mým stolem*.

Det er en oversikt over bøyningen av eiendomspronomener sist i Leksjon 12.1 (nominativ entall og flertall), sist i Leksjon 12.2. 20 (entall alle kasus unntagen nominativ) og sist i Leksjon 13.5 (flertall alle kasus). Bemerk at *můj* (min) og *tvůj* (din) bøyes ens, at *náš* (vår) og *váš* (deres) bøyes ens og at *její* (hennes) bøyes som et blødt adjektiv. *Jeho* (hans) og *jejich* (deres) bøyes ikke!

12.3 og 12.4

Tsjekkisk har et middel til å uttrykke possessivitet som ikke kjennes på norsk:

eiendomsadjektiver (possessive adjektiver). Det er adjektiver som dannes av ‘eiere’ – i praksis bare av MA- og F-substantiver som betegner kjente enkeltpersoner.

Eiendomsadjektiver inngår i setninger på samme måte som eiendomspronomen og oppfører seg i øvrig som vanlige adjektiver.

Eiendomsadjektiver dannes ved å sette endelsen *-ův/-ov* på MA-substantiver og endelsen *-in* på F-substantiver (husk mulige konsonantalternasjoner før *-in*). I tillegg må eiendomsadjektivene bøyes i kjønn og tall etter det ‘eide objektet’ de legger seg til – og de bøyes i kasus etter den grammatiske oppgaven dette ‘eide objektet’ ivaretar i setningen. Bøyningen av eiendomsadjektivene i entall fremgår av skjemaet sist i Leksjon 12.4.

12.5

Når ‘eieren’ av et objekt er den samme som setningens grammatiske subjekt, brukes konsekvent det **refleksive eiendomspronomen** *svůj* i stedet for personlige

eiendomspronomen. Dette gjelder (motsatt regelen på norsk) uansett hvilken grammatisk person som er subjekt. Derfor f.eks. *Vidím svůj dům. Pojedeš ve svém vozu?*